

L

DISSERTATIO ACADEMICA
NOTIONEM JURIS, QUÆ FICHTIO ORIGINEM
DEBET, EXAMINATURA.

CUJUS
PARTICULAM TERTIAM
VENIA AMPL. FAC. PHILOS. UPSAL.

P. P.

CAROLUS OL. DELLDÉN
PHIL. MAG., STIP. STJERNCR.

ET

HENRICUS JACOBUS BERLIN
STIP. REG.
BOTHNIENSES.

IN AUDIT. GUSTAV. DIE X DECEMB. MDCCCXXI.

H. A. M. S.

UPSALIÆ
EXCUDEBANT REGIÆ ACADEMIÆ TYPOGRAPHI.

ENKE PASTORSKAN

HÖGÅDLA

FRU BRIGITA BERLIN

Född UNÆUS

Min Huldaste Farmor

Af hjertats innerl gaf

vördna til

H. J. B.

PHILOSOPHIE LECTORN VID HERNÖS. KONGL. GYMN.

PROSTEN ÖFVER STIGSJÖ FÖRSAMLING

HÖGVÖRDIGE OCH VIDTBERÖMDE

S. S. THEOLOGIE DOCTORN

HERR NILS MAGNUS BERLIN

SAMT

DOCTORINNA HÖGÅDLA

FRU ANNA SOPHIA GUSTAVA BERLIN

Född KJERNANDER

Min Värdade Farbror och Faster

herl gafte tillgivvenhet och

dna tillegnadt.

J. BERLIN.

PROSTEN OCH KYRKOHERDEN ÖFVER RESELE PASTORAT
HÖGÅREVÖRDIGE OCH HÖGLÄRDE

MAGISTER

HERR HENR. JAC. BERLIN

SAMT

PROSTINNAN HÖGÅBLA

FRU MARGR. VENDELÄ BERLIN

Född DILLNER

De Ömmaste Föräldrar

af

den Sonliga kärleken.

ant sensus illius interni moralis, qui quidem, quamvis convenienter perennibus certissimisque regulis judicet, tamen justi cuiusvis judicis personam ita agit, ut non antea sententiam ferat, quam exacte sit descripta facti ipsius natura. Designes igitur, quæso, quam moraliter indifferenter vocas, actionem omnimoda ista determinatione, quali in agendi momento eamdem designari aut posse aut opus esse tibi persuadeas: quo facto actionem non medium amplius sed lege morali aut injunctam aut vetitam i. e. vero determinata invenies. 7)

Sed jam multi suimus de notione moraliter liciti, ut Juris scientiae subminiculo, cum *criticismi philosophis* contendentes. Poposcit vero prolixorem hanc contentionem persuasio, quam stabilem nobis induximus; circumcidendam esse vulgarem, quæ istiusmodi fere argumentis concluditur, opinionem, Juris disciplinam non nisi negativa quædam a doctrina morum corollaria continere; cuius vero erroris immunem omnino FICHTIUM vindicamus, utpote qui ipse notionem ejusmodi rejiciendam esse satis superque ostendit. Intelligentioribus de cetero manifestum est, jam a principio longe aliud in deductione juris ambiisse FICHTIUM, quam scientiam Morum disciplinæ ancillam construere. Indigitare enim nobis videtur tota, quantum FICHTIUS fecutus est disquirendi ratio cavisse ipsum præcipue, ne quid detraheretur dignitatis,

---

7) Cfr. Schleiermacherum *Grundlineen einer Critik der bisherigen Sitten ehre* pag. 186.

quæ reali, ut dicitur, scientiæ debetur; unde etiam in contrarium Noster multis visus est incidisse errorrem, notioni scilicet Juris independentem nimis auctoritatem a practica hominum destinatione tribuendo, ut teres sic atque rotundum suæ scientiæ ædificium exstrueret.

Exposita igitur terminatione rerum, quas ut lumen aliquod rei nostræ conciliaremus, prænoscendas judicavimus, ordiendum est ab ea quæstione, quam primum jam induxi-
mus multisque ne disputandam quidem videri significavi-
mus: præsumtam loquimur pertinaciterque defensitatem
opinionem, originariam ipsam Juris ideam a *Lege* aliqua
practica derivandam esse; cui firmiter adeo faverunt KAN-
TIUS FUCHTIUSQUE, ut quæ contraria est sententia, co-
gitari nempe nullam posse Juris legem, nisi prægressa
fuerit juris aliqua notio a lege *independens*, ne examinatam
quidem repudiaverint. Cujus vero anticipatæ opinionis,
quam rejiciendam constanter postulamus, causam si quis
a nobis quærat, candide nos existimare fatemur, materi-
am eidem suggestisse studium, quod probamus certe,
indubiam quamdam objectivitatem juri vindicandi, quæ ab
jure subjective suento absque primaria hac relatione omni-
no abesse *realitas* visa fuit. Nec adcurioribus mira ap-
parebit dubitatio hæc, quam sagacissimum illud par phi-
losophorum de subjectiva juris notione habuit, quum ex
ipsorum judicio in meram privationem abiret nativus ju-
ris, subjecto enidam concessi, conceptus, ita quidem ut
omne jus subjective consideratum mera solum exemptio
esset a lege, quæ vero exemptio nihil omnino positivi reli-
quum habet, ex quo ut principio aliquid deducendum ex-

plicetur: unde etiam illi, qui subjectivo juris conceptui aliam nullam vim atque significationem vindicare potis erant, necessario sibi alterum illud auctoritatis tuendae refugium parare cogebantur. Quod vero præoptaverunt; facile consequi sibi visi sunt in objectiva illa realitate, quam reflexio scientifica legis notioni tribuat necesse est. Sed et alias nostro judicio reliquus fuerit ex angustia exitus, quem pro modulo virium explicare hujus non erit argumenti. Si vero indolem jam legum, quas hi philosophi ut primas admiserunt, inter se invicem certe dissimilem consideremus, primas facile partes eam ob caussam FICHTIO largimur, quod prudentia hic perspicacior ab illa semet liberaverit difficultate gravissima, quæ KANTIUM premebat, exemptionem, quæ jure subjectivo continetur, ad legem universalem practicam referendi, ad quam utpote universalem immunitas illa si referatur, nec intelligi potest nec unquam exoriri; quum contra eadem hæc exemptioni ad legem, quam FICHTIUS adsumpsit, partiale et conditionatam referatur, quæ quantitatis ipsa limitem adfert; certe et intelligi potest, utpote ab ipso limite legis derivanda, et amplum satis vel ab initio libertati humanæ spatium promittere videtur. In hac enim a FICHTIO satis superque adstructa legis *conditionalitate* situm id omnino fuit, ut a libero hominis arbitrio penderet, utrum expleatur hæc conditio nec ne. Fingamus enim homines in una plaga degere, communione, ut dicere consuevimus, rerum pri- mæva adhuc vigente; fingamus nonnullos horum de iuribus determinandis limitandiisque inter se convenisse, con-

ventionemque inter illos jam stabilitam tertio cuidam stabilendam proposuisse: jam, ut jubet FICHTIUS, alter hic cogi nequit, sed integra ei adest se ipsum determinandi potestas, unde in hujus quoque situm conclusas potestate locumne inveniat conditio ipsa an absit. Fugiendi scilicet exitus, ut vult Noster, ex angustia ipsi supereft; libertatis que humanæ vindicatio hæc fuga, hæc libera conditio censenda. Laudi recte FICHTIO id vertas, quod ejusmodi humanæ libertati spatium reservaverit. Qnum autem KANTIUM eo nihilominus nomine prese sequitur, quod juris qualisunque legem primigenium jurium quorumlibet fontem adsumserit, id prolixius mox dispiciemus, quo usque, adsumta istiusmodi legis conditionalitate, vitium ipsum aut correxit FICHTIUS aut mutatum subsistere juss erit. Ut vero undique amplior patefiat totius systematis conspectus, sequentia præstruere juvabit. Intelligenti nempe rerum existimatori jam a loco, unde disquisitionis suæ viam FICHTIUM instituisse diximus, manifestum erit, acrius illum pleniusque, quam KANTIUM, juris ab officio discriminem tenuisse. Si vero rigidiori ejusmodi disjunctioni sive obstare sive limitis certe loco adhibendam fuisse communem integerimæ sanctitatis notam, communemque utriusque finem quis opinatus, religioni haberet, quod in humana natura constantissime est connexum, rigida manu segregare et dissolutioni obnoxium judicare, graviter certe talia opinatem non arguemus. Sed ne injusti videamur, nostrum est ex altera parte causas commemorare, quibus quisque ad-

ductus jus ab officio insigniori titulo differre statuit. FICHTIUM justissimum æque ac sagacissimum rerum judicem non fugit, in notione officii originariæ atque perfectæ inesse necessitatis auctoritatem, a qua tantum abest, ut recte se umquam eximere in humana situm sit potestate, ut hominum contra nullam non agendi vim eadem dominio suo amplectatur atque regat; in notione autem juris æque omnino nativam positam esse veniam, sive agendi sive postulandi potestatem; seu ut verbo dicam, officium imperare et cogere, jus vero eximere et concedere. Cui quidem facillimæ observationi quum altera accederet, reflexioni æque pervia, actiones multas jure concesſas nihilominus legem moralem prohibere 8), recte omnino concludere si bi FICHTIUS visus fuit, tanto minus a lege morali juris principium arcessi posse, quo sit manifestius, hoc adsumtio una, ut ipse ait, manu legem moralem, quod altera exporrexerat, repetituram i: e: quod unâ liberum reliquerat alterâ limitaturam esse. Capita vero hæc gravissima invenies argumentationis, qua impulsus FICHTIUS juris ab officio differentiam quantum fieri potuerit, absolutam jam primitus construere constituerat.

Ex iis vero, quæ jam adtulimus, aditum nobis, ut

---

8) Unde, ut FICHTIUS præcipitantius forte quam verius existimat, orta fuit vulgaris sententia "Summum jus summam fœpissime iniuriam esse."

speramus, patefecimus, ad constructionem Juris Fichtianam
rite concipiendam atque examinandam. Jam a nobis in-
dicatum est, quum de primaria juris notione philosophi-
ca quæstio agitur, cardinem rei in eo præcipue verti, quo-
modo rite admittatur quidam, a moraliter licto omnino
alienus, licti conceptus, seu licentiae et libertatis juris sub-
jecto concessæ. Palam etiam nobis persuasum esse pro-
fitemur, fieri non posse ut a juris conceptu originario o-
mnis licti cuiusdam nota reflexionis ope secludatur, qua
scilicet absente nucleus, quem querimus, amittitur, et pu-
tamen solum relinquitur. Qui igitur, ut Noster, ab hoc
momento egressus est, is solus primum atque originarium
juris characterem exhibere valebit. Sed heic singulari cu-
ra cavendum est, ne ut derivatam quodam modo et ad-
ventitiam sed in jure penitus originariam atque nativam
adsumamus licti hujusce notionem. Duo heic occurunt
periculorum semina; unum, quod si licentiam hanc ut ex-
emptionem ponas, non primaria amplius sit sed derivata,
relatione scilicet ad legem quamdam, quæ primitus consti-
tuitur, adsumtâ. Alterum, quod neque hæc licti notio or-
tum debere censenda sit coexistentiæ cuidam plurium seu
conjunctioni et societati hominum inter se invicem consti-
tutæ. Quarum vero cautionum si neutram offendas, faci-
le evitabis relativatem, quæ alias heic obtinebit, quamque
in notione mere philosophica minime tolerandam esse in-
ter omnes constat, qui adecuratori quodam modo in rei
naturam intrarunt, quidque ea postulet, pviderunt. Nec
erat FICHTIUS nescius difficultatum, quibus undique preme-

retur primarium hunc juris characterem explicaturus. An-
 gustiis acriter circumseptus, unicum nobis visus est animi
 advertisse refugium in notione, quam etiam constanter
 amplexus est, legis cuiusdam originariae a Morali toto cœ-
 lo diversæ. Quum jam ante in hanc sentiendi rationem
 leviter animadvertisimus, in transgressu nos candide con-
 fiteri oportet; telum id esse acerrimum, in hac re sapere:
 atque ut maxime est ardua res, ita et lubentissime peccanti-
 dare veniam illum decet, qui ipsam jam vicissim petiturus
 est. Sed illuc revertamur. Legem, quam in jure expli-
 cando primariam et Juris ipsius notioni præeuntem con-
 stituit FICHTIUS, non moralem sed juridicam, non catego-
 ricam sed hypotheticam seu technice practicam, non uni-
 versalem sed particularem existimaturum esse jam prævi-
 dimus, notasque hasce illum adjecturum legi ea mente,
 ut exemptioni supereset locus. Quod si actionem quam-
 dam ad talem legem referas, facile concedas illam eximi-
 ideo posse a legislatio dominio, quod non totum hæc comple-
 etatur agendi spatium, sed sphæram relinquat subjectivæ
 negationi vacuam; quam vero negationem, ad legem morum sive universalem relatione instituta, admitti non posse
 sagacissimo viro apertum profectio fuit. Ad ejusmodi le-
 gem juridicam (*Rättslag*) ut deductionis radicem præsu-
 mendam adductum opinamur FICHTIUM probando certe stu-
 dio notam hanc principalem juris concipiendi, et rejicien-
 di notionem, quæ in licito quodam morali versari censem-
 atur; hunc vero ipsum nativum juris characterem ab eo
 pendere sibi persuasit, quod jus in se contineat exemptionem

nem ex originaria quadam lege, quæ tamen ipsa eo sit nomine conditionata, quod ex arbitrio cuiuslibet cum aliis societatem ineundi in eaque perseverandi, tota quanta pendeat. Anticipata hac opinione ne sub questionem quidem venire posse jus visum est, nisi in certa hominum conjunctione, in qua communitate problema solvendum exstat: pluralitatem postulationum conciliare cum eorumdein in quo- cunque juris subjecto identitate. Quia omni rem contemplatione viam sibi præclusit FICHTIUS, qua ad primam aliquam Juris philosophici expressionem pervenire potuisset. Quum scilicet constructionis scientificæ ordo ipsi injunxit videatur, argumentum ipsum ambitumque, quibus continetur juris notio, primum explicando describere, dein vero philosophico fundamento exstructo, quinam sit ejusdem usus ostendere, e contrario FICHTIUM ipsam juris realitatem ab ejusdem applicatione derivasse adcuratior qui- vis judicabit. Nobis nempe persuasum est, abjiciendam omnino esse præsumptam opinionem, quæ contendit, nec posse intelligi Jus ipsum nisi ex lege derivatum, neque liciti notionem nisi ad legem conditionatam relatione instituta. Intelligi autem nequit ista liciti absoluti notio, nisi ex intimo rationali hominum charactere ejusdem indeolem jurisque inde genesis evolvas. Qui ab hoc fonte jus derivare conatur, facilissimo negotio inveniet, esse jus auctoritatem quam tam rationali subjecto necessario competentem, qua fines bonorum nancisci, seu, ut nos loquimur, practicam destinationem implere valeant. Quemadmodum vero nulla omnino natura individua sine vi qua-